

ZAKON

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ELEKTRONSKOJ TRGOVINI

Član 1.

U Zakonu o elektronskoj trgovini („Službeni glasnik RS”, broj 41/09), u članu 2. posle reči: „podataka” dodaju se reči: „o ličnosti, delatnost javnih beležnika i drugih srodnih profesija u pogledu primene poverenih javnih ovlašćenja, restriktivne sporazume u smislu propisa o zaštiti konkurencije”.

Član 2.

U članu 3. tač. 1) i 2) brišu se.

U tački 3) posle reči: „na daljinu,” dodaju se reči: „po pravilu”, a reči „prodaja robe i usluga” zamenjuju se rečju: „trgovina”.

Tački 4) menja se i glasi: „pružalac usluga informacionog društva je pravno lice ili preduzetnik, kao i fizičko lice koje ima svojstvo trgovca u skladu sa zakonom koji uređuje trgovinu, koje pruža usluge informacionog društva (u daljem tekstu: pružalac usluga)”.

U tački 7) reči: „elektronskoj formi” zamenjuju se rečima: „elektronskom obliku”.

Član 3.

U članu 4. stav 2. reči: „daljinska trgovina” zamenjuju se rečima „vid daljinske trgovine”.

U stavu 5. reči: „ili u elektronskoj formi” zamenjuju se rečima: „odnosno u elektronskom obliku”.

Član 4.

U članu 5. st. 3. i 4. brišu se.

Član 5.

U članu 6. stav 1. tačka 4) posle reči: „Registar privrednih subjekata,” dodaju se zapeta i reči: „odnosno drugi javni registar;”.

Član 6.

Naziv iznad člana 9. menja se i glasi: „Punovažnost ugovora”.

Član 7.

U članu 10. tačka 5) posle reči: „poklonu,” dodaju se reči: „jemstvu i zalozi”.

Član 8.

Član 11. briše se.

Član 9.

U članu 20. posle stava 3. dodaje se stav 4. koji glasi:

„Obaveštenje o nedopuštenom delovanju ili podatku na osnovu kojeg pružalac usluga postupa u smislu člana 18. stav 1. tačka 2) i člana 19. stav 1. tačka 2) ovog zakona, mora da sadrži podatke o pošiljaocu obaveštenja, preciznom opisu mesta na internet stranici, odnosno drugom elektronskom prikazu na kojem se javlja nedopušteni podatak, kao i obrazloženje nedopuštenosti.”

Član 10.

Posle člana 21. dodaju se naziv i član 21a, koji glase:

„Mera ograničenja pružanja usluga informacionog društva

Član 21a

Na zahtev subjekta čija su prava povređena, sud može odrediti meru ograničenja pružanja usluge informacionog društva, ako podnosilac zahteva učini verovatnim postojanje povrede, odnosno nastupanje nenadoknadive štete.

Sud može merom iz stava 1. ovog člana da naredi uklanjanje spornog sadržaja, zabranu radnji koje su dovele do kršenja prava, odnosno drugog oblika zaštite srazmerno cilju koji se želi postići merom.

Po nalogu iz mere iz stava 1. ovog člana, dužni su da postupaju svi pružaoci usluga koji prenose, skladište ili omogućavaju pristup podacima na koje se mera odnosi.

Na postupak, nadležnost i uslove određivanja mere iz stava 1. ovog člana shodno se primenjuju pravila o privremenim merama, u skladu sa zakonom kojim se uređuje izvršenje i obezbeđenje.”

Član 11.

U članu 22. stav 1. broj: „1.000.000” zamenjuje se brojem: „2.000.000”.

U stavu 1. posle tačke 6) dodaje se tačka 7) koja glasi: „

„7) postupi suprotno upravnoj meri iz člana 21a ovog zakona.”

Stav 2. menja se i glasi:

„Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se fizičko lice ili odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara.”

U stavu 3. broj „100.000” zamenjuje se brojem „500.000”.

Član 12.

U čl. 9, 13. i 15. reči: „elektronskoj formi” u određenom padežu zamenjuju se rečima „elektronskom obliku”, u odgovarajućem padežu.

Član 13.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 97. tačka 6. Ustava Republike Srbije, kojim se utvrđuje da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, jedinstveno tržište, pravni položaj privrednih subjekata i sistem obavljanja pojedinih privrednih i drugih delatnosti.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o elektronskoj trgovini („Službeni glasnik RS” br. 41/09), usvojen 2009 godine, uređuje pravni okvir za obavljanje elektronske trgovine, uvodi institut usluge informacionog društva i uslova za pružanje usluga informacionog društva. Regulišu se obavezne informacije u vezi sa obaveštavanjem o pružaocu usluga, obavezni podaci pre zaključenja ugovora, uslovi za punovažnost ugovora, kao i postupak zaključenja ugovora, u cilju transparentnosti poslovanja i zaštite korisnika usluge i potrošača. Dalje se reguliše i pitanje komercijalne poruke i netražene komercijalne poruke, odgovornosti pružaoca usluga i skladištenje podataka. Ovim zakonom se samo uređuju pravni okviri za elektronsku trgovinu i teži se da se to uradi uz minimum ograničenja kako se ne bi stvarale bespotrebne prepreke za obavljanje elektronske trgovine. Zakon predstavlja izraz procesa pravne harmonizacije sa evropskim zakonodavstvom, kojim je transponovana Direktiva o elektronskoj trgovini (Directive 2000/31/EC).

Iako je zakon velikim delom sledio i preneo rešenja direktive, u toku prethodne tri godine od donošenja Zakona, javila se potreba da se preispitaju usvojena rešenja u cilju preciziranja normi i uklapanja u tržišni i pravni okvir Republike Srbije, imajući pritom u vidu da Republika Srbija još uvek nije zemlja članica EU, pa je potrebno adekvatno modifikovati neka rešenja iz direktive, koja ne mogu imati istovetnu primenu u našem sistemu. Imajući u vidu sve to, predložene su sledeće izmene i dopune.

Ovim zakonom o izmenama i dopunama Zakona o elektronskoj trgovini, na prvom mestu, se vrši preciziranje pojedinih formulacija osnovnog teksta zakona, u skladu sa formulacijama iz direktive, kao i brisanje definicija koje stvaraju konfuziju u primeni, a nisu bile sadržane u Direktivi. Takođe, uvode se pojašnjenja čime se precizira odnos sa drugim sistemskim zakonima, kao što je Zakon o trgovini, Zakon o zaštiti potrošača i Zakon o registraciji privrednih društava.

Što se tiče najznačajnijih izmena u vezi formulacija, izmene i dopune sada preciznije definišu pružaoca usluga informacionog društva u skladu sa Zakonom o trgovini.

Naročiti značaj ima odredba kojom se otklanja postojeća kontradikcija u pogledu zakonskih uslova punovažnosti ugovora. Naime, osnovnim tekstom Zakona su postavljeni zahtevi posebne pravne forme, definisani kao uslovi ugovora *u elektronskoj formi*, a zamenjuju se uslovima ugovora u elektronskom obliku, na koji način se uslovi punovažnosti svode na poseban način izražavanja volje, putem elektronske komunikacije.

Među najznačajnijim novinama je preciznije regulisanje polja primene zakona, time što se ono proširuje i na pružaoca usluga koji nemaju sedište u Republici Srbiji, u odnosu na oblast potrošačkih ugovora i netraženih komercijalnih poruka, a u skladu sa odredbama člana 3. stav 3. i Aneksa Direktive, koje nisu bile transponovane osnovnim tekstom zakona. Time se stvaraju uslovi da pružaoci usluga čija je ekonomska aktivnost direktno usmereno na potrošače i korisnike sa teritorije Republike Srbije, imaju obavezu poštovanja merodavnih pravila ovog zakona, bez obzira na njihovo sedište.

U vezi sa odgovornošću pružaoca usluge informacionog društva, preciznije se definišu informacije koje treba da sadrži obaveštenje o nedopuštenom podatku ili delovanju, čime se olakšava pružaocu usluge da odluči kako će reagovati po primljenom obaveštenju.

Veoma bitna novina je u vezi sa upravnom merom, koja se odnosi na unapređenje pravne zaštite. Time se daje tržišnom inspektoratu i inspektoratu za elektronske komunikacije još jedno dodatno ovlašćenje (pored već postojećih propisanih relevantnim zakonima) u odnosu na povrede iz ovog zakona. Konkretno daje mu se ovlašćenje da pod propisanim uslovima odredi meru kojom se onemogućava pružanje usluge informacionog društva u slučaju povrede odredbi ovog zakona.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Član 1. – Precizira se član 2. Zakona, u pogledu karaktera zaštićenih podataka koji su izuzeti od primene ovog zakona, kao podataka o ličnosti, zatim restriktivnih sporazuma u smislu propisa o zaštiti konkurencije, kao i delatnosti javnih beležnika, radi potpune transpozicije merodavne odredbe Direktive o elektronskoj trgovini.

Član 2. – U članu 3. Zakona brišu se iz tač. 1) i 2) koje se odnose na nedopušten podatak i podatak, jer predstavljaju definicije bez značaja u daljem tekstu Zakona, koje nemaju ni uporište u diktiji Direktive. U tački 3) se precizira definisanje pružanja usluge informacionog društva i u tački 4) se definiše pružalac usluga informacionog društva u odnosu na Zakon o trgovini. U tački 7) se se umesto ugovora u elektronskoj formi, predviđa ugovorim u elektronskom obliku.

Član 3. – U članu 4. stav 2. Zakona se uvodi pojašnjenje da je elektronska trgovina samo deo daljinske trgovine u smislu Zakona o trgovini. U stavu 4. se sprovodi napred navedena prometa „forme” u „oblik”. Takođe se i uvodi novi stav 5. čiji je cilj uvođenje pružalaca usluga koji nisu registrovani u Republici Srbiji, pod pravni režim ovog zakona, u pogledu ekonomskih aktivnosti koje su ciljno usmereno ka korisnicima i potrošačima sa teritorije Republike Srbije, u pogledu potrošačkih ugovora i netražene komercijalne poruke.

Član 4. – U članu 5. Zakona brišu se st. 3. i 4. jer bespotrebno uređuju statusna pitanja koja su već regulisana drugim zakonima.

Član 5. – U članu 6. stav 1. tačka 4. Zakona, predviđa se obaveza prikaza podataka o upisu u drugi javni registar, ne samo Registar privrednih subjekata, kako bi se obuhvatili svi oni subjekti koji imaju svojstvo trgovca po Zakonu o trgovini, a nisu dužni da se registruju u Registru privrednih subjekata.

Član 6. – Sprovodi se promena naziva člana iz ugovor u elektronskoj formi u ugovor u elektronskom obliku.

Član 7 – Sprovodi se transpozicija merodavne odredbe Direktive o elektronskoj trgovini, u vezi izuzeća od odredbi o punovažnosti ugovora u pogledu ugovora o jemstvu, i ugovora o zalozi.

Član 8. – Član 11. se briše, radi otklanjanja zahteva elektronskog potpisa, u skladu sa napred opisanom promenom zahteva forme, a u vezi sa uslovima Zakona o elektronskom potpisu.

Član 9. – U članu 20. Zakona se posle stava 3. dodaje novi stav 4. koji uvodi detaljnije regulisanje obaveštenja o nedopuštenom delovanju ili podatku u vezi sa članom 18. stav 1. tačka 2) i članom 19. stav 1. tačka 2) ovog zakona. U vezi s tim se posebno definišu informacije koje obaveštenje treba da sadrži (identitet, lokacija,

priroda povrede) kako bi pružalac usluge informacionog društva (koji se javlja u ulozi prenosioaca) mogao pouzdano da utvrdi da li je neki podatak dozvoljen ili ne.

Član 10. – Posle člana 21. Zakona dodaje se odredba novog člana 21a, kojim se uvodi posebna upravna mera, prema kojoj nadležni inspektor, pored ovlašćenja na osnovu propisa koji uređuju elektronske komunikacije, odnosno trgovinu, ovlašćen da u slučaju utvrđivanja povrede ovog zakona u postupku inspekcijskog nadzora, rešenjem odredi privremenu zabranu pružanja usluga informacionog društva. Ovu meru je pored lica prema kojem je mera usmerena, dužan da sprovede i svaki drugi pružalac usluga koji prenosi, skladišti ili omogućava pristup podacima na koje se mera odnosi. Upravna mera se određuje do otklanjanja utvrđene povrede, a najduže u trajanju od tri meseca i protiv nje je dozvoljena žalba ministru, ali ona ne odlaže izvršenje.

Član 11. – U članu 22. Zakona povećavaju se iznosi pojedinih kazni i uvodi nova kazna u vezi sa upravnom merom.

Član 12. - U čl. 9, 13. i 15. reči „elektronskoj formi” zamenjuju se rečima „elektronskom obliku”, u odgovarajućem padežu.

IV. FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti posebna sredstva u republičkom budžetu.

V. ANALIZA EFEKATA ZAKONA

Zakon o elektronskoj trgovini donet je 29. maja 2009. godine, a stupio na snagu od 6. juna 2009. godine. Pre početka izrade izmena i dopuna Zakona o elektronskoj trgovini kontinuirano je praćena primena postojećeg zakona, i uočene su određene nejasnoće i nedostaci u praksi. Takođe, analizirana su i uporedna rešenja naročito zemalja u regionu imajući u vidu da su sličnog tržišnog razvoja i pravnih sistema, kao i da su svi zasnovani na Direktivi o elektronskoj trgovini. Zainteresovane strane su putem cirkularne elektronske pošte zamoljene da dostave svoje viđenje i probleme koje su imale u primeni zakona. Stručne službe ministarstva su detaljno analizirale zahteve za mišljenja o primeni zakona koja su stizala za vreme perioda primene zakona. Izmene i dopune su nastale su kao posledica ukazivanja zainteresovanih strana na pojedine nejasnoće koje su izazvale odredbe zakona u praksi.

1. Određivanje problema koje zakon treba da reši:

Važeći Zakon o elektronskoj trgovini sadržao je nepotrebne i neprecizne odredbe, koje su stvarale značajne prepreke pravilnom razumevanju i primeni u praksi. Predlogom zakona o izmenama i dopunama vrše se normativne ispravke i pojašnjenja određenih instituta, kako bi se izbegla tumačenja koja se u praksi mogu pojaviti i uneti pravnu nesigurnost. Ta pojašnjenja vrše se u svrhu dalje harmonizacije sa Direktivom, a u duhu pravnih i tržišnih okvira Republike Srbije. Takođe, polje primene zakona se detaljnije reguliše kako bi se preciziralo koje sve situacije podpadaju pod primenu ovog zakona. Na kraju uvode se i novi mehanizmi zaštite.

2. Ciljevi koji se postižu donošenjem zakona

Pojašnjenje određenih instituta radi uspostavljanja pravne sigurnosti i dublje preciziranje postojećih mehanizama, a i uvođenje novih, u skladu sa Direktivom.

3. Koje su druge mogućnosti za rešavanje problema

U toku analize razmatrano je nekoliko mogućnosti za prevazilaženje problema u primeni zakona:

1) Prvo je razmatrana *status quo* opcija, međutim u tom slučaju bi brojna pitanja ostala nerešena.

2) Drugo, razmatralo se da se rešenja uvedu kroz izmene Zakona o zaštiti potrošača i Zakona o elektronskim komunikacijama. Ipak smo se složili da ova pitanja treba regulisati kroz poseban Zakon o elektronskoj trgovini i da ne treba bespotrebno opterećivati druge zakone.

3) Nakon detaljne analize definitivno je utvrđeno da izmene treba izvršiti u samom Zakonu o elektronskoj trgovini i je da imajući u vidu pitanja koja je potrebno dodatno regulisati nije neophodno donošenje novog zakona, već se željeni cilj može postići izmenama i dopunama.

4. Zašto je donošenje zakona najbolje za rešavanje problema

Predložene odredbe se odnose na materiju koja se reguliše zakonom, tako da je procenjeno da se na ovaj način vrši neophodno usklađivanje sa zahtevima tržišta i direktivom. Predviđenim pojašnjenjima i izbegavaju se nejasnoće u primeni zakonskih odredbi, a ukidanje pojedinih instiuta moguće je sprovesti jedino zakonom.

5. Na koga će uticati predložena rešenja

Ovaj zakon će imati pozitivan uticaj kako na sve pružaoce usluge informacionog društva, tako i korisnike ove usluge i potrošače, pre svega zbog uklanjanja niza nedoumica zbog tumačenja određenih odredbi koje su predmet izmena i dopuna, čime će se olakšati njihovo poslovanje i obezbediti veća efikasnost. Takođe njegovo polje primene se širi u određenom obimu i na inostrane pružaoce usluge informacionog društva, a i obezbeđuje dodatni mehanizam zaštite u vezi sa kršenjem odredbi ovog zakona.

6. Koji su troškovi koje će primena zakona izazvati privredi

Polazeći od cilja izmena i dopuna, koje su usmerene na pojašnjenja i pojednostavljivanja prakse elektronske trgovine, naročito putem smanjenja određenih zakonskih zahteva (ugovor u elektronskoj formi, zahtev kvalifikovanog elektronskog potpisa), očekuje se smanjenja troškova na strani privrednih subjekata u vezi sa ostvarivanjem prometa putem elektronske trgovine.

7. Da li su zainteresovane strane imale priliku da iznesu svoje stavove o ovom zakonu.

Prilikom izrade teksta zakona o izmenama i dopunama zainteresovane strane imale su priliku da dostave konkretne predloge za izmene određenih članova zakona i to po principu amandmana. Poziv je putem cirkularne elektronske pošte dostavljen trgovcima („Univerexport“, „Limundo“, „Kupi me“, „Politika“, „PTT Srbija“, itd...) Američkoj privrednoj komori, i dr. Radna grupa je imala članove iz Ministrastva spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija, Narodne Banke Srbije, Poreske uprave, kao i predstavnike stručne javnosti.

Većina predloga privrede odnosila se na preciznije formulisanje pojedinih pojmova i brisanje nepotrebnih. Takođe dosta predloga je bilo u vezi sa poljem primene zakona, odgovornosti pružaoca usluge infromacionog društva, kvalifikovanim elektronskim potpisom.

Svi predlozi su razmatrani i nastojalo se da se nađe najbolje rešenje za prevazilaženje nejasnoća, a rezultat tog procesa je Nacrt zakona o izmenama i dopunama koji ukida i menja upravo one odredbe na koje su zainteresovane strane ukazale i oko kojih smo smatrali da je neophodno intervenisati.

8. Koje će mere tokom primene akta biti preduzete da bi se ostvarili razlozi donošenja akta

Ovaj zakon ne predviđa posebne akte za njegovo sprovođenje.